

minerva

DEBATT

Hagen i det russiske propagandalimet

Mange reagerte med hoderysten på Hagens naive opptreden på Russia Today, senere fulgt opp i norsk presse.

Carl I. Hagens historie- og geografiforståelse er så svak at de argumenter han bruker for å forsvare Russlands anneksjon av Krim også kan forsvare russisk erobring av resten av Ukraina eller Baltikum.

Odd Gunnar Skagestad

Publisert: 20.12.2018 - 13:18

Russlands utmattelseskrig ('war of attrition') mot Ukraina – en krig som startet med anneksjonen av Krim i 2014, pågår nå snart på sjetten år. Samtidig utmerker Russland seg med en vedvarende krigersk retorikk med hyppige verbale utfall mot 'Vesten'. President Putins åpenlyse brudd på INF-avtalen samt forkjærlighet for å skryte av landets stadig mer avanserte og dødbringende våpensystemer bidrar ytterligere til å sette Russland på kartet som en trussel mot den internasjonale rettsordenen.

Samtidig ser vi hvordan Russlands-apologeter og USA-kritikere av ulik støpning kommer frem fra treverket og kolporterer nye og gamle myter, halvsannheter og vrangforestillinger om

Russlands angivelige 'legitime interesser' og 'historiske rettigheter' vis-à-vis land som er så uheldige å befinne seg i slagskyggen av russisk maktsfære-forståelse.

Rettmessige krav?

Sist ut er Carl I. Hagen, som i et stort oppslått intervju med *Minerva* 18. desember gir USAs militærkompleks moralsk strykkarakter, samtidig som han bekrefter og utdyper sine nylige uttalelser til den statlige russiske propagandakanalen *Russia Today* (RT) om historiske forhold som han mener taler til støtte for at Russland har et 'rettmessig krav' på Krim-halvøya.

I en artikkel i *Aftenposten 19. desember* går Hagen enda lenger i sitt frenetiske forsvar for Russlands vedvarende aggresjon mot nabolandet Ukraina. Her konkluderer han med følgende bastante domsavsigelse:

«Det er i hovedsak på grunn av vestlig uklokskap verden nå er i konflikt, ustabilitet og en eskalerende farlig situasjon og utvikling – ikke Russlands gjenerobring av den lille halvøya på Krim som har vært russisk i fire hundre år».

Hagens apologi synes å være basert på to argumentasjonlinjer, henholdsvis hans politisk-moraliserende oppfatninger og hans presumptivt faktabaserte historieoppfatninger.

Alt er Vestens skyld

Det politisk-moraliserende resonnementet om at «det er Vestens (og særlig USAs) skyld! » kjenner vi igjen fra utallige andre sammenhenger. Dette ikke minst fra kretser som ellers ikke har stått Hagen nær, mens som av ulike grunner har nærret et behov for å ta avstand fra våre egne, vestlige samfunnssystemer og alliansetilknytning.

I intervjuet med *Minerva* begrunner han sin forståelse for Russlands opptreden og sin kritikk av Vesten ved å ta til orde for at «vi må ha respekt for at andre land har andre verdier, andre utfordringer og andre styringssystemer». Her ser vi altså hvordan Hagen ukritisk har slukt den klassiske verdi-relativistiske doktrinen som ligger til grunn for at enkelte stater vilkårlig kan velge å forkaste vanlige normer for internasjonal adferd, og følgelig kan ta seg til rette etter eget forgodtbefinnende.

Det kunne også være fristende å utfordre Hagen på hans bruk (i *Aftenposten*-artikkelen) av ord som «voldelig opprør», «statskupp» og «fascistisk» i forbindelse med begivenhetene i Kiev vinteren/våren 2014, men jeg lar det ligge.

Manglende historiekunnskaper

Det er når det gjelder historie- og geografikunnskapene at Hagens faktagrunnlag smuldrer opp. Her beveger han seg inn i et komplisert landskap. La oss derfor først se litt på begrepsbruken: I likhet med Sovjetunionen og dens forgjenger Tsarriket (helt siden det ble etablert i 1547), er dagens Russland et imperium med en russisk majoritetsbefolkning og for øvrig over 100 nasjonale minoriteter.

Betegnelsen «russisk» er derfor ikke entydig – det kan referere seg til alt som henhører til det russiske imperium (nå eller tidligere), eller til russisk nasjonalitet (herunder etnisitet/språk/kultur) – hvilket ikke er det samme.

Så til historien, hva spesielt gjeld er det innbyrdes forholdet mellom «Russland», «Ukraina» og «Krim»: Tsar-Russlands erobring av Ukraina startet så smått med Perejaslav-avtalen i 1654, og fortsatte gradvis og stykkevis, ved russiske angrepskriger mot henholdsvis Polen/Litauen og Det Ottomanske (tyrkiske) Imperium.

Erobringen ble fullført ved Den Russisk-Tyrkiske krig 1768-1773, da dagens russiske ledelses forbilde som hersker og imperiebygger, keiserinne Katarina II 'den Store' underla seg den gjenværende sydøstlige del av Ukraina inkludert Krim-halvøya (formelt annektert i 1783).

Hele Ukraina er «russisk»

For så vidt kan man si at Krim, frem til annekasjonen i 2014, var russisk (i betydning del av det russiske imperiet) fra 1773 til 1991, dvs. i 218 år. Det samme kan følgelig også sies om Ukraina som helhet, om man da ikke velger å ta utgangspunkt i år 1654 – som i så fall betyr at Ukraina «har vært russisk» i 337 år. (At «den lille halvøya» Krim skulle ha «vært russisk i fire hundre år», som Hagen hevder, er uansett rent oppspinn.).

Med utgangspunkt i Hagens logikk, ville det således være vel så berettiget om Russland gikk til det skritt å annektere hele sitt sydlige naboland – det ville jo bare være en «gjenerobring av Ukraina tilbake til Russland».

Eller hva med Estland, som Peter I 'den Store' annekterte allerede i 1721, og som følgelig (med unntak av årene 1920-1940) hadde «vært russisk» i hele 250 år frem til 1991? Her ville det vel være OK om Russland tok en «Heim ins Reich», eller hva? For eksempel for å «forsvare interessene til den store russiske befolkning» som eventuelt kunne påstås å ville ønske noe slikt?

I kombinasjon med svak historieforståelse åpner Hagens logikk for skremmende perspektiver. Det gjelder også hans tolkning av folkeavstemningen høsten 2014 om Krims befolkning ønsket å være en del av Russland eller en del av Ukraina. At han har et så ukritisk syn på legitimiteten av «folkeavstemninger» som avholdes av okkupasjonsmakten i et hærtatt land, er foruroligende.

Dragnes tok ham i skole

Mange reagerte med hoderysten på Hagens naive opptreden på *Russia Today*. Når vi leser hans siste Russlands-apologetiske utlegninger, må det bringes i erindring at dette dessverre ikke er første gang Carl I. Hagen er på vidvanke når det gjelder bedømmelsen av russisk krigersk interessepolitikk.

For innpå et par år siden, i artikkelen «Krims mange gåter og myter» i tidsskriftet *Norges Forsvar* (2-2017) tok en av våre fremste Russlands-kjennere, Aftenpostens mangeårige

Moskva-korrespondent og senere utenriksredaktør Kjell Dragnes, Hagen i skole med følgende betimelige betraktninger:

«Russland lærte en lekse fra krigen i Georgia i 2008 – Vesten er lite utholdende. Med såkalt aktive tiltak er det forholdsvis lett å spre myter og halvsannheter som kolporteres videre av naive og direkte kunnskapsløse offentlige debattanter.

Selv en så dreven politiker som Carl I. Hagen presterte å hevde i Aftenposten i januar at en ‘bedugget’ Nikita Khrusjtsjov (da førstesekretær i Sovjetunionens kommunistiske parti) ga bort Krim i 1954. Hagen gikk på limpinnen og sitter med bena godt klistret i det russiske propagandalimet. Slik som så mange andre som ikke har brydd seg om å sjekke fakta».

Om det franske bourbon-dynastiet (l’ancien régime) ble det sagt at «de hadde intet lært og intet glemt». Det ville være sørgelig om noe slikt også skulle bli Carl I. Hagens utenrikspolitiske ettermæle.

* * *

Les også Jan Arild Snoens kritikk fra 2014 av NRKs dekning av «folkeavstemningen» på Krim.

Odd Gunnar Skagestad

Odd Gunnar Skagestad (f. 1944) er en aktiv skribent og samfunnsdebattant, og har tidligere hatt artikler i bl.a. Samtiden, Nytt Norsk Tidsskrift og Norsk Statsvitenskapelig Tidsskrift.